

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

PREUS DE SUSCRIPCIO

Gerona	1	pesseta trimestre
Fora	1'25	id. id.
Extranger	1'50	id. id.
Un número, 10 céntims		

Administració y Redacció

SABATERIA-VELLA 2 1.er

ANUNCIS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que 's remetin á la Redacció, se 'n donará compte en lo Setmanari.

Any 1.er

Dissapte 26 de Maig de 1894.

Núm. 8.

SECCIO POLITICA

LA TERCERA ASSAMBLEA DEL CATALANISME.

Amich Botet:

Vaig sentir molt que se'm tornés goig sense alegria la esperanza de véure't á Balaguer. Llástima viva que no poguesses concorre'hi per lo qui haurías patrióticament disfrutat, per lo que haurías contribuït ab tos coneixements al gran éxit conseguit, y per la mellor leyra que farías narrant pera 'l GERONÉS lo que t'has servit encarregar-me.

Si haguesses fet ab mí 'l viatge recordarias als amables catalanistas de Targa, 'n Serés al cap, que tan bé 'ns disposáren á la realisació de la empresa y que tan sentida recansa expressaren per' haver de donar aplassament á la propaganda immediata que desitjan pera llur població; recordarias plassas y carrers típics de aquesta, edificis esgalabrats y obras d' art que 's condolen de la deixadesa en que 'l unitormisme 'ls ha tinguts, y que, com nostra civilisació política, exigeixen immediata y justíssima reparació; recordarias, com arqueòlech incapàs d' impenitencia qu' ets, un exemptar curiosíssim que 's conserva en 'l Hospital, —en qual iglesia 's venera 'l cos incorrupte y la preciosa sanch' de Sant Just, —consistent en un Sant-Crist bizantí esmaltat y exornat ab granadas pedras preciosas destacant régiamet sobre las negrosas tovallola y corona imperial de la singular imatge.

Y quina fruició no hauría sigut la teva entrant, al cayent de la tarde, á Balaguer, límit d' aquell Plá d' Urgell verdejant ab tons de divers esclat, entre correnteras d' aygua fecundant, sota d' un cel alegre de veurhi tant be de Deu! Quina íntima veneració per aquella ciutat, arracerada per un amorós llens de montanya, coronada de mur que sembla producte natural d' ella mateixa, —tant s' hi confon— emplaçada tot á vora del caudalós Segre, dominant lo en ala desplegada ab renjlera de pórtichs més característichs que 'ls de las Plassas antigas de nostra ciutat! Quin sentirte agradat entrant á la població per aquell monumental pont y per sota aquella famosa arcada gòtica, despulla de més complerta construcció, bellament esculpurada, tan severa com elegant, tan ben ideada com primorosa, ennoblida de mena y més ennoblida per aquella incomparable torrat metálich de la pedra qu' en lloch he vist com á Balaguer y que si hermós fá 'l arch de que 't parlo, hermós é imponent fá lo grandió edifici de Santa María dominant la ciutat del infortunadíssim Jaume d' Urgell! Y com t' haurías trobat á pler resseguint aquella grandiosa Plassa apoticada, com apoticats son alguns carrers, sempre alegre ab el borbollejar de 'l aygua que s' arremolina joyosa en una especie de cascada urbanisada; admirant la nau del temple abans aludit y contemplant ab éxtassis que s' imposa la testa de la llegendaria Imatge de Jesús en Creu que la tradició atribueix á mans d' àngels com atribueix al mateix Nicodemus la labor del Cos sant! De la imaginació no pot esbarrassar may més aquella cara de suprem dolor esculpida ab una senzillesa y una intensitat de sentiment superiors á tota ponderació, testa tan divinament humana com humanament divina que atrau y esglaya ab lo prestigi de la verdadera sublimitat.

Després d' aixó que, á pesar de mon desitj d' esser breu, no hauría sabut estarme de consignar sense remordiment, déixam dirte desde ara que lo que t' hauría agradat en gran, com á tots nosaltres, es aquella bondat y galanteria del poble de Balaguer d' hont ens n' anarem sense haver sentida una blasfemia, —ni dels carreters y tartaners, qu' es tot lo que 's pot dir— poble gens alarb, á pesar de viure tan distanciat dels grans centres, que fraternisá (may s' ha usada ab més justesa la paraula) ab nostras aspiracions com si per art d' encantament algú 'l hagués ja preparat, y ab nosaltres, com si 'ns hagués conegut d' anys y anys; que assistí á nostras reunions invadint tots los àm-

bits del local, escoltant ab fruició 'ls discursos, compenetrat ab los disertants, fins al exposar aquestos teorías no fàcilment assequibles; sempre atent y entusiasta sempre quant eran las protestas més vigorosas, sanceras y rellevants.

La adhesions á la Assamblea dels Centres més ó menos políchs y militants de Balaguer no foren vana urbanitat: interpretáren las aspiracions y 'ls sentiments del poble cansat de miseria moral y material y desitjós, afamat d' honrada transformació política que li retorni lo que 's mereix: dignitat y bienestar, govern que no l' estafi, administració que no l' atropelli, protecció constant, decidida y paternal á sos interessos de tota lley. Per ço sacerdots y burgesos, damas y menestras de Balaguer, que concorregeren á nostra primera reunió, assistiren á las altras tres: mostra evident de que la Assamblea interpretava llurs conviccions é hi donava forma apropiada y justa. Per ço 'ls forts aplaudiments ab que fou coronada la proclamació de la Mesa elegida per vot unánim de més de vuytanta Delegats y formada pels distingits companys N' Angel Guimerá de Barcelona, president; En Joseph Viguer, de Vich, En Francisco Serós, de Targa, En Joseph Cortils y Vieta, de Blanes y En Ramón Gramunt y Juer, de Balaguer, Vicepresidents, que dignament alternaren en la Presidencia, y En Lluís Durán y Ventosa, de Barcelona, y En Jaume Pratdepada, de Balaguer, secretaris; dich que 'ls grans aplaudiments ab que fou rebuda semblant designació y 'l discurs inaugural d' En Guimerá, brau y contundent com tots els seus, prosseguiren en las restants sessions, regnantli, com en las anteriors Assambleas de Manresa y Reus, lo més exemplar companyerisme. Per ço, com ben afanyadas sigueren las mostras vivas y alguns cops delirants d' aprovació que 's conquistaren tots mos companys de Delegació ab ben pensats, substanciosos y patriótics treballs, escrits ó parlats, merescuda fou, tant com delicada, la puja de flors ab que las senyoras que emboniquan la galeria alta de la testera del saló festejaren á la Mesa presidencial al conclóures la darrera sessió de la Assamblea.

Ressenyar ara, ni lleugerament, lo bo y mellor que 's digué en las quatre sessions me sería impossible no copiant la narració ben condensada que 'n feu *La Renaixensa* en sos números corresponents als días 14, 15 y 16 del corrent mes de Maig, que podriau reproduhir sinó d' un cop, á trossos, en LO GERONÉS—si, com jo, no 'us veyeu ab cor d' extractarho,—mentre 's prepara la publicació del volúm que segueixi al publicat ja de la Assamblea de Manresa y al de la de Reus que conto sortirá aviat.

En Joan Permanyer y En Lluís Domenech defensant la totalitat de las Bases, En Puig y Cadafalch, los tres primers principis generals que las motivan; En Renyé y Viladot, N' Antoni Sunyol, N' Antoni Gallissá y N' Valls y Vicens (J. M.) defensants, respectivament, los principis V, VI, VII VIII; 'l alegat del respectable Romani y Puigden-golas sobre reformas de la contribució territorial que deu realisar lo regionalisme; En Folguera y Durán defensants las referents á la contribució industrial y de comers; 'l escrit d' En Moliné y Brasés sobre contribució de ingressos; la disertació d' En Font y de Rubinat respecte á arbitris; En Mon y Bascós defensants la base sobre Propietats públicas; En Verdager y Callís disertant sobre «Serveys retribuïts»; En Sans y Guitart defensants la base referent á «Monopolis»; tots son merescudíssimament celebrats, com ho son los demás companys (senyors Muntanyola, Pareras, Miranda, Puigdollers y Castellá) que proposan esmenas ó adicions, prosperin ó no las pretensions respectivas. La darrera base referent á «Servey militar», defensada pel qui t' escriu, es aprovada com todas las altras que, com veureu, forman un conjunt regular, harmónich, clar, més ó menos radical é impugnable com tot lo humá y sobre tot, com tot lo polítich, però constituït d' un sólit cos de doctrina regionalista sobre tributació que ha fet donar un gran pas á nostras ideas tan injustament acusadas de vagas y somnadoras com de retrógadas é impopulars.

S' acabá la Assamblea després d' un discurs-resum d' En Guimerá, admetentse, per aclamació, la idea d' En Renyé d' erigirse per suscripció un monument á Balaguer, commemoratiu d' En Jaume d' Urgell y 's resolgué, de conformitat ab la proposta d' En Falguera, protestar contra la ratificació dels Tractats de Comers pendents d' ella. Crech que tampoch foren vanament formuladas duas altras mocions: la d' En Font respecte á impulsar los treballs preparatius de la Assamblea inter-regional acordada ja; y la del qui t' escriu interessant que la regional próxima-vinenta 's celebri á la nostra provincia de Gerona.

Quatre mots pera finalisar.

Celebrérem en 'l altar del famós Sant-Crist, honras eclesiásticas á la memoria del infortunat Comte d' Urgell, que no pogueren esser litúrgicament com desitjavam per rahó del día en que s' esqueyan. La iglesia plena, 'l sermó del P. Calper, franciscá, elocuent y molt sentit al recordar nostras passadas grandesas y reclamar la unió dels bons catalans pera reconquistarlas en honra y gloria de Deu y de la Patria.

Lo dinar verificat en lo colégi de P. P. Escolapis de Balaguer, extraordinariament concorregut. Brindis entusiastas que ressonaren joyosament en aquell gran pati guarnit ab garlandas y flors. Mereixen recort de sentida atenció las frases patriótics del P. Director del Colégi y las del Arxalde de Balaguer, los quals feren costat á n' En Guimerá en la presidencia de la taula. També se 'n mereix en Solsóna, del Centre Catalá de Buenos Ayres, per la significativa representació que portá á Balaguer.

Ciutat agradosa, poble de cap-de-brót; Assamblea tercera del catalanisme: recorts que duraré tant com la meva vida.

J. RIERA Y BERTRÁN.

Barcelona, 19 de Maig de 1894.

SECCIO DE PROPAGANDA

Ferrocarrils á Navarra.

Llegim en *El Eco de Navarra* del día 16 de maig.

«Nostre Corporació foral ha examinat detingudament la setmana passada l' important proposició sobre ferrocarrils á Navarra presentada pel Diputat Sr. Elorz, quines conclusions son les següents:

«1.ª Se nombra una Junta técnica de ferrocarrils, formada pel Director de camins de la Diputació y dos Enginyers que 's designarán, senyalantlosi una retribució fixa.

«2.ª La Junta s' ocupará immediatament en rectificar y revisar tots los estudis fins ara fets á compte de la Diputació, comensant pels de vía estreta, y reduhint á aquesta classe de vía los projectes de vía ample ó normal.

«3.ª Feta la revisió ó rectificació dels meritats projectes, la Junta executarà tots quants estudis de vies noves sien á son entendre practicables.

«4.ª Lo personal de la Direcció de camins ajudarà á la Junta en sos treballs.

«5.ª La Junta presentarà á la Diputació lo corresponent informe, desseguida d' acabat cada projecte.

«6.ª La Diputació, complerts préviament los requisits legals y-resolta avans la manera de proporcionarse lo capital necessari, empendrá á compte de la Provincia la construcció de les línees de vía estreta quins rendiments, segons informe de la Junta técnica, que degudament examinat hagi sigut avans aprovat per la Corporació foral, arrivin com á mínimum al cinch per cent líquit anyal del capital pressuposat, y d' aquelles altres que no arrivin á n' aquest tipo, sien subvencionades pels pobles interessats fins á fer aquell interés.»

«Y la Diputació s' ha servit acordar sobre elles, com segueix:

«Aprobar la primera y la segona, anyadint al final d' aquesta, «y també aquells altres estudis fets per particu-

lars, si aquestos los presentessin incondicionalment á la Junta pera son exámen y revisió.»

«Acceptar aximateix la tercera base, ab l' adició d' aquestes paraules, «sempre que s' ajustin, igualment á son juhi, á la base 6.ª»

«Aprobar la quarta, anyadinthi «y també l' de les Direccions d' estadística y de monts.»

«Acceptar la base quinta, substituhint la paraula *projecte* per les de, ante-projecte corresponent.»

«Y aplassar la resolució respecte de la base sexta, fins que s' hagi complimentat lo que se disposa en la base antecedent.»

«Qué 'ls sembla d' axó, á nostres centralistes?»

Aquí, que ni solament podem fer carreteres provincials, quin será lo die en que la Diputació podrá pensar en construir ferrocarrils?

En cambi gosém de la gran ventatje de que l' Estat procuri per nosaltres. Y, efectivament, si 'ls pobles volen Audiencies, s' han d' encarregar de pagar l' edifici, lo material y tot lo demés que al Govern s' ocorri exigir; si volen guarnició, han de provehir als soldats de cuartels; y si volen que 'ls orats no corrin pels carrers han de construir manicomis: essent axís que cap d' aquestos serveys son provincials, ni municipals, segons la legislació vigent.

Y, encare, si no hi hagués res pitjor. Pera conseguir que l' Govern gastí alguna petita part de lo que té pressupostat en benefici del país, se necessita, nó que la millora siga justa y convenient, sinó que la demani y que la obtinga alguna persona d' *influencia*, ó sia algún diputat canero, patent, ó íntim, ó secretari particular d' algun personatge polítich; devant del qui s' obliga á encorvar fins á terra l' espina dorsal á subjectes que per altre costat miran al poble per sobre l' espatlla y l' tractan ab lo menyspreu més soberá.

Y aquestos son los que maldihuen de les lleys de Navarra. Aquestos los que renegan del regionalisme. ¡Comparses!

J. B. y S.

CRONICA

EXTRANGER

En lo mateix día y hora en que morían fusellats á Barcelona los sis anarquistes condemnatos pels successos de la Gran Vía, á París la guillotina tallava l' cap al famós Emili Henry, lo qual, segons certas modificacions que en lo cor li notaren los metjes al ferli la autopsia, resulta que havia ja mort de por avans de sér executat. Lo que demostra que aquets fanátichs que voldrien matar á mitj mon y volarho tot ab la dinamita, quan tenen la mort á prop, tremolan com uns gallines, per mes que, á causa d' una extraordinaria excitació nerviosa, donen instintivament alguns viscas á la anarquia.

—Sembla un fet la intervenció d' Inglaterra en la solució del conflicte ocorregut entre Portugal y lo Brasil; Italia s' ha ofert també com á medianera. Del Govern espanyol, que semblava era l' més indicat pera arreglar aquest assumpto, ningú se n' ha recordat fins ara; y aixó es molt natural, donchs qui no serveix més que per embolicar lo de casa, no pot créuerers que serveixi per arreglar lo dels altres.

—Un nou testimoni del fanatisme anarquista. Un jove afiliat á eixa secta s' presentá á la Alcaldía de Marsella demanant treball; no haventlo pogut complaure de moment, prometé l' anarquista venjar-se ab lo primer burgués que se li presentás; y en efecte, ensopegá dintre curt rato ab un conegut comerciant y sense dirli cap paraula, li ficá un instrument punxant á la orella, que l' deixá en gravíssim estat. Quan l' home s' encega ab eixes doctrines disolvents, es pitjor que les feres del desert.

—Una horrorosa tempestat d' aygua, neu y calamarsa ha descarregat en les montanyes de Serra Nevada, Nova-York. La borrasca de neu, raríssima en aquesta época del any, ha ocasionat la mort de més de 20,000 caps de bestiar: tan solament en la conca del Fresno han sigut colgadas per la neu 4000 ovelles. Un ciclón terrible ha deixat també assolada tota la costa occidental del llach Michigan, inclús Chicago. Varies ciutats de la Pensilvania están inundades, algunes d' elles ab aygua fins als segons pisos, haventse endut les riuades pons, fàbriques, cases de camp y fustes per valor de més de 100.000 dollars. A Fransa han ocorregut durant aquesta setmana tempestats violentíssimes; s' han desbordat los rius, destruhint les collites y milers d' abriers fruyters. La ciutat de Tolón quedá inundada en sas dos terceras parts. A Londres lo fret es tan fort com al cor del hivern, haventse posat una gruixa d' alguns metres de neu en les montanyes d' Escocia.

—Resolta la crisis de Servia, lo primer acte del nou ministeri ha sigut la suspensió de la constitució, posant en vigor una série de lleys contra 'ls radicals. També l' gabinet de Fransa ha sigut derrotat per 40 vots de majoria, quan res feya prevéuer la crisis y la premsa s' ocupava ab preferencia en discutir la candidatura pera la presidencia de aquella República. Mr. Carnot té la pretenció de sér reelegit, lo que no fora estrany donadas las promesas que li han fet caracterisats personatjes.

—Dihuen de Londres que la Cámara dels Comuns ha aprovat, en segona lectura, lo *bill* sobre 'l govern local d' Irlanda.

ESpanya

Després de un esvalot produhit per lo Sr. Abarzuza, lo Senat ha acabat per votar lo *bill* d' indemnitat demanat pel govern y ha donat per nul·l'estada l' informació sobre 'ls projectats tractats de comers. Ara solament falta que s' dongui dictámen, que s' discuteixin y que s' votin en lo Senat y després que s' repetixin en lo Congrés la

mateixa feyna, de manera que ja podem girarsi de l' altre costat y esperar sentats, perque n' hi ha per dies. Entretant lo Sr. Moret tindrà temps d' enterarse de lo que demanan pera tractar ab nosaltres França é Inglaterra y concedilshi tot seguit, no sigui que s' enfadessin y 'ns fessin alguna mala partida, y les Cortis se tancarán perque l' estiu nos vé á sobre, y 'ls diputats y senadors se 'n anirán á casa á buscar la fresca y á reposar d' haver parlat molt y no haver fet res. Per no fer, es probable que ni s' votin los pressuposits, ni l' projecte de ley contra 'ls anarquistes, ni rés de lo que al país convé. ¿No es veritat que 'l sistema parlamentari espanyol es inmillorable? ¡Llástima que 'ns surti tan car!

S' ha verificat la recepció en la R. Academia espanyola del Sr. Echegaray, notable dramaturg castellá, que llegí un bell discurs sobre Mesonero Romanos, aprofitant l' ocasió per exposar ses idees sobre la Crítica y sobre l' Art. Li contestá lo Sr. Castelar ab un altre discurs, eloquent com tots los seus, fent relluhir los diferents mérits que 'n lo Sr. Echegaray concorren, y aprofitant també la ocasió pera justificar sa retirada de la política: lo final de son discurs es una magnífica exposició del veritable concepte de Patria, como no la faria millor lo més fervorós regionalista.

CATALUNYA

A Gerona fou elegit per unanimitat senador lo passat diumenge l' Sr. D. Albert de Quintana.—Dilluns, á la matinada, foren fusellats á Barcelona sis anarquistes, pel crim de la Gran Vía. La autoritat militar, ab bon acort, va prohibir l' entrada en la capella als periodistes. Y hem dit ab bon acort, perqué estém d' acort ab los comentaris de *La Renaixensa*. Lo periodisme noticierista d' avuy, es solament una explotació de la curiositat y del sensacionalisme del públich; fins al punt d' haver arribat á matar ab sa competència l' industria dels romanços de ce-go. Molts dels que passen per periódichs formals nos fan l' afecte que 'n la literatura dramática los dramas que quan estudiavam se representavan los diumenges á la tarde en lo teatre del Odeón, en un pis del carrer de l' Hospital de la comtal ciutat.

NOTICIES

Ajuntament.—(Sessió del die 21 de Maig). Presidida per l' Alcalde Sr. Ciurana, y ab assistència dels Srs. Bajandas, Botet, Oliver, Sábata, Puig, Massaguer, Majuelo, Canet, Pol, Llapart, Salvat, Estech y Garriga, s' obri la sessió llegintse l' acta de la antecedent, que ab una correcció demanada pel Sr. Botet fou aprobada y després firmada.

S' aprobaren alguns comptes.

Se donaren alguns permisos d' obres.

A proposta de la comissió especial al efecte nombrada s' acordá emplassar lo matadero nou en los terrenos de l' Ajuntament qu' avans foren devesa y están á la part exterior del baluart de Figuerola, per fer impossible la zona militar escullir altre lloch millor.

Fou denegada una instancia del empresari del Teatre demanant rebaxa de la quantitat que paga per funció al Ajuntament en concepte d' il·luminació.

Se nombrá una comissió especial que entenga en les obres que s' podrien fer en alguns quartels de la ciutat, al objecte de que pogués portarshi cavalleria.

Lo Sindich, Sr. Massaguer, féu saber á la Corporació que s' ha axecat la suspensió del plet que *L' Aurora* té contra l' Ajuntament.

Y s' acabá la sessió.

—Per R. O. datada l' die 30 de Març ha sigut declarat cessant D. Jaume Comas, Secretari qu' era de la Junta provincial de Instrucció pública. Aquesta, complint lo Ordenat per la superioritat, acordá obrir lo corresponent concurs pera la provisó definitiva d' aquell càrrech, ab indicació de les circumstancies y requisits que deuen reunir los aspirants y fent constar la preferencia que donan als mestres ab exercissi les disposicions últimament dictades.

—L' Excm. Sr. Bisbe de la Diócesis va conferir Ordes sagrats en la Capella de son palau, lo die 19 d' aquest mes, essent promoguts al presbiterat 27 diaques y al subdiaconat 27 estudiants de Teologia.

—En una numerosa reunió celebrada á Gerona pels propietaris de suro d' aquesta provincia, se va nombrar una Junta encarregada de la defensa dels interessos agricolas y particularment dels dels productors de suro, composta dels Srs. següents: D. Marcial de la Trinchera, don Joan Vicens y Puig, D. Pere Lluirella y Riera, D. Lluís de Prat, D. Ramón Vancells, D. Narcís Clapés, D. Joaquín Aldrich y de Pagés, D. Narcís de Grassot, D. Joseph Bonet, D. Joseph Palau y Codereh, D. Manel Laporta, D. Joseph Noguera, D. Ramón Pujol y Fornés, y D. Manel Aragó. Molt celebrarem que la nova associació sia profitosa pera 'ls interessos de nostra comarca y que les respectables persones que constituïxen la Junta vagin molt tocats y posats en lo que fan, no sie que dexantse portar de promeses més afalagadores que veritables y de punts d' amor propi, en compte d' afavorir los interessos de la seva industria la perjudiquin, com podria molt bé succehir, perjudicant al mateix temps los dels productors de la primera materia y los de moltes altres produccions é industries que tenen igual dret que ells á esser atesos per l' Estat. De tots modos, la constitució en los moments actuals de la Junta de productors de suro, es molt significativa, y sembla mostrar qu' aquestos no crehuen prou segurs sos interessos, ni prou profitoses pera ells les gestions practicades pels representants de l' industria tapera.

—En lo setmanari d' Olot *El Eco de la Montaña*, corresponent al últim diumenge, s' ha donat cabuda á un article titolat *Una excursió á Ridaura*, en lo qual—y per cert ab molt poca gracia, per mes que l' autor vol fer lo graciós, y ab pitjor estil—se tracta de ridiculisar la festa típica que celebra tots los anys aquell poblet, fent mofa també de son ajuntament y dels pabordres. No podem créuer que de tal escrit ne sia autor cap fill de la comarca, puig aquestos saben respectar y estiman com se deu les agradoses costums de la vellura; per la trassa no pot haver sortit sinó del caletre d' algun d' aquestos parásits que venen á explotarnos y no troban bo res d' aquesta te-

rra. Si la brometa que 'ls *excursionistes fin de siècle* han volgut fer desde les planes de *El Eco* l' haguessen feta de vant d' algun fill de Ridaura, ja estém ben segurs de que no haurian tingut ganes de tornarhi: los minyons de montanya 'n saben á la prima d' apoxá vespers.

—Nos diu nostre corresponent á Sta. Coloma de Farnés que en aquella encontrada está perduda l' anyada si no cambia el temps en bonansa, puig los blats comensan á grogüejar á causa de una cuca que s' posa en les arrels y les altres viandes están mitg' enchiachades per falta de sol que les priva de florir unes y granar altres com tothom desitjaria y es son temps. Sembla que aquest any en aquella població se realisan alguns casoris: sonán ja noms de alguns altres que dintre poch serán units en indesoluble llas. L' Ajuntament, diu, te en projecte algunes milloras com la del alcantarillat y afirmat dels carrers Nou y Major, millora que els vehins celebrarian s' estengués á altres que prou los hi convé. Tot es comensar, entretant doném al Ajuntament les gracies, desitjant poguem prompte veure realisada tan important millora.

—En virtut d' oposicions últimament celebrades, ha sigut nomenat párroco del Mercadal, d' aquesta ciutat, lo Reverent Narcís Bartís y Poch, que desempenyava la parroquia del Torn y una cátedra en lo Seminari menor del Collell. Doném la enhorabona á mossen Bartís y desitjém que per molts anys pugam tenirlo entre nosaltres.

—Tentam recullit pera publicar en lo present número lo que dihuen alguns periódichs, tant de Gerona, com d' altres punts de la provincia y fins de Barcelona sobre la manera descarada y escandalosa com lo joch s' havia estés en nostra ciutat y algunes altres poblacions, entre elles Banyoles: pero lo fet d' haver pres cartes en l' assumpto l' autoritat judicial fá que per avuy desistim d' aquell propósit y nos concretém á posar en conexement de nostres llegidors que á la fi sembla que s' vol fer alguna cosa. Efectivament, lo dimars á la tarde, alguns guardia civils, manats per un tinent del cós, practicaren una batuda de la que resultá portar detinguts al jutjat varis subjectes é incautarse d' una ruleta. Com lo fet passá en ple die, no cal dir que cridá molt la atenció de tothom y que s' explican detalls que l' públich comenta á son gust. De tots modos, ja era hora, perque les noticies que corrien de boca en boca, eran per esgarriar: se deya que s' jugava als daus, que s' jugaria á la quina, que s' establirian dos ruletas ab sa corresponent salsa de *cantaoras*, etc. etc., y se suposava qu' havian arribat ja á nostre ciutat y s' esperavan bon número d' aficionats: fins á Andalucía, anyadian, havia arribat la fama de lo que passava aquí.

Nosaltres esperém no tenir d' ocuparnos més de l' assumpto, pero consti, qu' are y sempre estarém alerta, disposats á parlar clar.

Y á propósit, *La Lucha*, diari que de tot aixó res n' havia mentat, es l' únich periódich que ha tingut esment d' una visita manada fer, segons diu, per lo Sr. Governador al inspector de policia á alguns establiments, ab ordre de procedir contra los que faltessin á la ley jugant als prohibits. Fa constar ademés, com la cosa més natural, que aquesta visita no doná cap resultat.

Escrites aquestes ratlles, llegim en lo *Diario de Gerona* lo següent telegrama: «Madrid 22, 7:50 nit. Ha sigut trasladat al govern de Leydá lo secretari del d' aquesta provincia D. Manuel Valcarcel, y l' de Leyda vindrá aquí.—D. Serafi Massa, oficial primer d' aquest govern civil, ha sigut declarat cessant.—Lo ministre de la Gobernació Sr. Aguilera ha dirigit al governador de aquesta provincia Sr. Gomez de la Serna un enérgich telegrama sobre 'l joch, quina existencia y desenrotlló ha denunciat la premsa.»

Are entretinguis *La Lucha* contant quentos per l' estil del del cranch que tractava de fer empassar á algú l' altre die. No era peix, ni roig, ni caninava enderrera; pero ara cranch y estava ben gras y tenia moltes cames. De cranchs n' hi ha de moltes menes, ó sinó preguntího als metges, que li dirán que ni ha que sempre menjan, menjan y no paran fins que no troban res per rosegar.

—La pluja persistent, que si no para prompte 'ns tirarà á pérdrer tota la collita, fou causa de que la Corporació Municipal no pogués assistir á la Seu la vigília del Corpus, segons antigua costum. Dijous al mati continuá la pluja, de modo que ningú creya que pogués celebrarse la professó de la tarde, pero no fou aixís; sobre mitj dia s' aná aclarint lo cel, sortí l' sol y comensá desseguida l' moviment precursor d' ayals solemnitats religioses.

La d' aquest any resultá concorreguda y ordenada, com poques vegadas s' haja vist. Obrian la marxa 'ls gegants, los nanos y l' áliga; hi assistí l' Col·legi dels Maristes; los alumnos del Seminari, de Gramática y Teologia; les Confraries de la Passió y Mort, Puríssima Sanch y moltes altres; lo «Centre Moral» y «Congregació de Sant Lluís»; los pendons d' aquestas duas nombrossas sobretats los portavan respectivament los socis del *Centre Catalanista* D. Pere Rrmió y D. Francesch J. Majuelo. Seguien luego las Comissions oficials, ordenandos, Claustre del Seminari y clero parroquial y catedral. Darrera la magnífica Custodia anavan lo Sr. Bisbe, lo Sr. Governador civil, lo General Sr. Salcedo, l' Alcalde, acompanyat d' una nombrosa representació del Ajuntament, tencant la professó la música de Guipúzcoa.

Demá diumenge celebrará la professó del Corpus la parroquia de Sant Felu y dilluns vinent la del Mercadal. Lo pendó principal de la primera s' ha confiat al governador civil Sr. Gomez de la Serna, y lo de la segona al distingit general de divisió Sr. Salcedo.

—Lo dimars, diada de Sta. Rita, tingué lloch en la església de la Mercé la festa de dita Santa, com estava anunciat oportunament en la secció relligiosa del nombre passat.

Lo Reverent D. Francisco Monforte estava encarregat de lo Panegirich de la Santa, fent l' apologia ab notables y ben pensats conceptes de llur vida; posant de relleu ab gran copia de datos las virtuts cristianes que adornavan á tan gran Santa; exposantla com exemplar modelu y espill lluminós en tots los estats de la vida; ço es com á donzella recatada, bona esposa, viuda resignada y esposa mística de Jesu Christ; usant de nostra bella parla, com fora de desitjar tingué imitació en semblants cassos y actes.

La part musical fou ben interpretada, prenguenthi part alguns elements de la Capella de la Seu.

Cal no més felicitar y encoratjar desde aquet lloch als iniciadors de aytal festa perque tant ab los anuncis de la

funció com en la mateixa, han sigut lògics y fet lo que devian usant de nostre idioma.
—FESTES MAJORS:—Die 26 Lla gosterà, 27 Espone-llà y Las Presas. 31 Agullana.
—Fira de la Setmana:—Die 27 Tortellà.

LLIBRES REBUTS

Projectos de dominación y colonización de Mindanao y Joló, por D. Juan Salcedo, Año 1891.—Un volúm en 4 t de 182 planes.—Gerona, imprenta de M. Llách, 1894.

Lo general de divisió D. Joan Salcedo, ab residencia al present en nostre ciutat, nos ha fet l' obsequi d' enviar-nos lo llibre quin títol hem transcrit y que acaba de publicar.

L' objecte del llibre es donar a conixer los projectes que per estendre nostre dominació en les illes de Mindanao y Joló y per colonisarles y civilisarles, inspirá al general la experiencia de son mando en dites illes y l' estudi que féu d' aquelles llunyanes terres.

Llechs nosaltres en assumptos militars y sense conexement práctic del terreno, dit s' está que no tenim autoritat de cap mena pera judicar lo trevall del Sr. Salcedo, sobre tot en lo que té de tècnic, pero si podem dir que l' plan general nos sembla ajustat a les exigencies de la realitat y de la conveniència, axi com al més pur y lloable patriotisme.

Efectivament es trist y del confesarho, que á la volta de més de tres cents anys qu' Espanya prengué possessió d' aquelles illes, ah prou feynés domina en algunes llengües de ses costes, lo que no priva que tot sovint hagi de sacrificar allí la vida de sos soldats y 'ls recursos de la nació, sense altre resultat que 'l de contindre les malifetes dels moros y escarmentarlos per una temporada.

En bon hora qu' axó succehis quan Espanya se desan-grava pera poblar ses nombroses colonies, pero no avuy que perdudes quasi bé totes les d' América poch li queda pera atendre y conservar, y quan al costat de ses descuydades y cobejades possessions oceániques véu náixer, cre-xer y prosperar les de les demés nacions civilisades.

Lo Sr. Salcedo no esbrina les causes d' aquest estat de coses, pero algunes n' indica y altres se desprenen de lo que diu. La malehida política, la movilitat de les autori-tats superiors, la falta d' un criteri inteligent y seguit, la miseria del tresor, la rutina y la direcció aislada y á voltes contraposada dels diferents elements cridats á dur á bon terme la colonisació, tot ha contribuít á la mesquine-sa dels resultats obtinguts.

Fundat l' autor en l' estudi de les raçes que poblan les referides illes y en les posicions que n' les mateixas ocu-pan, aprecia com elements principals que deuen interve-nir en la colonisació la política, les armes y la religió, cada un d' ells en diferent grau y en distint terreny. Aixís, divideix la colonisació general en tres ordres: primer, do-minació y organizació dels moros; segon, atracció y reducció dels montanyesos; y, tercer, situació y protecció ilimitada dels cristians. Pera los primers s' han d' usar la política y les armes; pera los segons la política y la religió, y pera los tercers la política, les armes y la religió, es á dir, l' Estat en totes ses manifestacions. Considerant que tractantse de dominar un territori lo mando superior convé que sia militar, proposa l' organizació de brigades mili-tars colonisadores que ocupin lo territori de Mindanao y Joló, convenientment distribuít, y a les ordres d' un ge-neral de divisió ab les atribucions necessaries. Cada una d' aquestes brigades se compondrá de 2057 homes organizats en 8 compañies, d' elles la primera europea, les sis se-güents de indigenes y l' última de disciplinaris, ab perso-nal apte ademés que pera 'l servey de les armes, pera 'l trevall y ab premis y recompenses adequats á sos ser-veys y al preferent encàrrech que se 'ls hi coínet. Completa lo plan una colonisació per presidaris y la creació d' unes Juntes de colonisació encarregades de certes fun-cions econòmiques y administratives. Créu lo Sr. Salcedo qu' aquesta organizació augmentaria molt poch lo pressu-pósit qu' avuy tenen aquelles illes.

L' importancia que dona al element polítich, se desprén també dels resultats obtinguts de son empleo per l' autor, conseguint la sumissió del Datio Uttu y de la sultanía de Talayan.

Ab lo dit creyém que nostres llegidors s' haurán fet ca-rrrech de la trascendencia del projecte del general Salce-do y de lo molt que beneficiar podrian los interessos d' Es-panya en l' Oceania, y més se 'u farán si tenen en com-te que l' illa de Mindanao es després de la de Luzón la ma-jor de les Filipines y que junt ab les de Joló tenen un mi-lió tres cents mil habitants.

SECCIÓ LITERARIA

DE PALAMÓS Á FLASSÁ en tren directe

(Conclusió.)

III

La parada fou de déu minuts, ó més ben dit, l' anu-n-ciarsen de déu minuts y fins al cap de quaranta cinch nin-gú sortia.

Rés, una puntualitat rigurosa. En aixó, sempre ha-vem guanyat als estrangers: á quiscú lo que siga seu.

Estava tan marejat que no 'm podia tenir dret, y tot-hom 's queixaba de lo mateix.

Ma primera diligencia fou buscar al conductor.

—¡Tinguéu compassió de mí!—vaig dirli.—

—¡Miréu cóm m' ha posat lo such de la sardina! ¡mi-réame 'l pantalón! ¡per Déu, tinguéu compassió d' aquest pare de familia!

—No s' amohini. Vosté anirá en un carruatje que posarém péls amichs,—me respongué.

—Vulga 'l cel que aixís sia—vaig pensar.

Tothom cridava:—¡Aixó es insoportable! ¡la Guardia Civil! ¡tornéu 'ls quartos y no enganyéu a la gent! ¡justi-cial!.....

—¡Qué justicia, ni Guardia Civil, ni ocho cuartos—

Vaig dir jo. Altra feyna te la Guardia Civil, y la justicia no 's fica ab aquestes tonterias.

—¡Oh! ¡uff!.....

Estava ja cansat d' escoltar llástimas, reclamacions, insúlts, etc., etc. Lo conductor y 'ls mossos no sentien á ningú.

Al cap de tres quartos mortals:—¡Al coche, señores!—di-gué una veu, quasi be ab la mateixa tranquilat que quan dihuen, un día de fontada: «¡Minyóns, á taula, que l' arrós s' estufa!»

Y al fi y al cap se comprón: nosaltres éram la séva mercaderia.

Jo vaig espéтар lo carruatje promés, y no va faltar: una tartana que 's recordava de la guerra de l' independ-encia, bruta, ab coixins que Déu perdó á qui va estre-nyarlos, y un cavall que, de tant vell y escanyolit, no po-dia ab la seua ánima.

Hi havia puesto escassament per vuyt assientos y fó-rem deu y 'l tartaner qui, no volguent ésser ménos, tam-bé 's posá á dins.

Entre los viatjers de la tartana s' hi trobava l' esmo-let, món company de glorias desde Palamós á Palafrug-ell. No vaig poguer menos que dirli:—En lo séu país, muixó, no viatjan vostés ab tanta comoditat, ¿no es cert?

No recordo qué 'm va contestar; sóls sé que somrigué ab ironía y malehi set vegadas moltes cosas.

Pera fér nostra pena més lleugera, la conversa promp-te 's féu general, y, com es costum en nostra terra, 's par-lá de política.

Tothom hi prengué part. L' héroe, no obstant, fou lo tartaner, qui 'ns digué qu' ell era més republicá que En Zorrilla y que anava molt més enllá que En Pi y Mar-gall. A mí aixó no 'm va estranyar, puig sé que la ma-laltia dels castellans es més contagiosa que la verola, y si no ensopeguem lo remey, dintre poch temps cada home 's farà un partit polítich per ell sol.

Ben prompte 's parlá del tramvia á vapor de Flassá á Palamós, llavors en projecte, y que, avuy, ja fa temps, es una realitat:

—¡Ah pillos! ¡Jo 'ls hi hagués de fer 'l compte! ¡Volen robarnos la sanch! ¡Quan no hi havia ferro-carrils; tothom menjava! ¡Aquest pays quedará en la miseria! ¡For-tuna que no 's farà may!—cridava irritat lo federal á la moderna.

Ab tot aixó, forsós es manifestar que no 's deseuidava de rómprer l' esquena á la pobra bestia, puig, com lo pès era superior á sas forsas, no feya, ab seguretat, tres pas-sos cada cinch minúts.

Y á Flassá ¿quán hi arriarém?

—Quan Déu vulgui y 'l cavall pugui.

Allí 's parlá de tot, ó més ben dit, se cridá de tot y no 's parlá de rés; no obstant, no hi hagué barallas. Crèch prudent ferho constar.

En ma vida havia vist un tartaner més xerrayre, més republicá á la séva manera, més intransigent y més dro-po.

Tots los carruatjes nós passaren davant.

Al cap d' un rato, vogérem l' estació de Flassá y 'l tren de Fransa que ja marxava, precisament lo mateix ab que nosaltres deviam sortir pera Gerona.

Los xiulets y la fumarola de la locomotora semblavan dirnos: ¡Adéu, adéu! Si no m' havéu atrapat, també ha-veu passat un felís viatge.

—¡Oh! rabia! Y ¿quí 'ns paga 'ls perjudicis?—fou lo primer crit de tothom.

Tú, lector, podrás comprendrer l' indignació de quis-cún y, per tant, suposar lo demés que varen oír las mé-vas orellas.

Tots renegavan de l' empresa. Lo tartaner donava la culpa al cavall.

Jo 's hi vaig dir:

—Compány, vostés s' equivocan; la culpa, fins á cert punt, la tenim nosaltres; y per si no ho crehuen aixís, re-cordin, despassionadament, aquella sentència: «Los pobles no tenen més que lo que 's mereixen.» No sé si 'm varen entréndre.

J. D. C.

LA BENEDICCIÓ.

Com velarium inmens de pedra antiga la ferma volta de la Seu abruga compacta multitut; vestida ab velluts d' or y d' escarlata, s' aixeca d' entre mitj la columnata, d' esbelta magnitut.

Lo sol de primavera 'ls ratjs envia dintre la nau, que 'l finestral destría on franjas de colors; del temple isrraelita 'ns fá memoria lo tabernacle, flamejant de gloria, voltat de llums y flors.

De sopte la quietut l' espay domina; s' agenolla tothom, lo cap s' inclina devant gótic altár; d' entre 'l fum del encens que tot ho omplena, la custodia 's va alsant, com lluna plena del fondo de la mar.

Mentres vibra de l' orga la armonía y 'l viril inerustat de pedrería fá 'l signe de la creu, la Rahó, quan pèl dubte 's troba presa, sent la Fe que li diu:—Medita y resa, creyent lo que no 's véu;

Si 'l sabi déu rendir lo seu criteri quan topa ab les foscares del misteri qu' envoltan lo creat, ¡humiliat devant del tabernacle hont volgué 'l mateix Deu per un miracle quedar 's Sagramentat!—

JOSEPH FRANQUET Y SERRA.

Centre Catalanista de Gerona Y SA COMARCA.

Se convoca als socis pera la Junta general extraordi-naria que 's tindrà en lo local del Centre lo diumenge 3 de Juny al objecte de tractar los assumptos següents: Pri-mer, publicació del Setmanari; y segon, representació de la Societat en los actes públics regionalistes. Gerona: 23 de Maig de 1894.—P. A. de la J. D.—Pere de Palol, Se-cretari.

Secció Religiosa

SANTS DE LA SETMANA.

Dissapte, 26.—S. Fèip Neri fdr. y s. Eleuteri papa y mr.
Diumenje, 27.—II Lo vènerable Beda pbre.
Quart menguant á 7 h. 52 m. nit, Piscis.—Revolt.
Dilluns, 28.—S. Just b. y s. Just cf.
Dimars, 29.—Sta. Teodosia mr.
Dimecres, 30.—S. Fernando rey d' Espanya y s. Fé-lix I p.
Dijous, 31.—N.ª S.ª Reyna de tots los Sants y Mare del Amor hermós y sta. Petronila vg.
Divendres, 1.—Lo Dolcíssim Cor de Jesús sts. Enc-con ab. y Fortunat cfs.

QUARANTA HORES.

Continúan sospeses durant la vinent setmana.

Establiment tipogràfic del DIARI DE GERONA.
Pujada de Sant Félix, núm. 3.

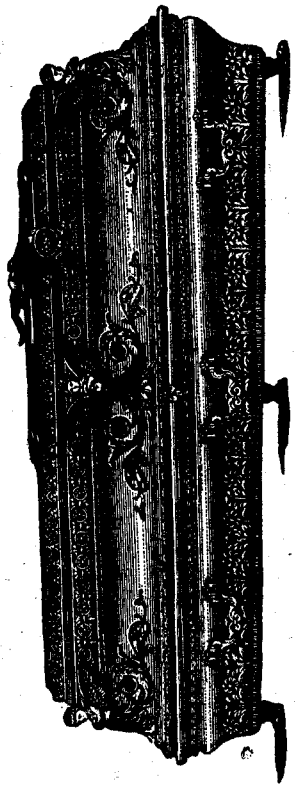
Secció Comercial

MERCATS Y FIRES

Table with columns: ESPECIES, MESURES, La Bisbal Die 18., Gerona Die 19., Olot Die 21., St. Coloma Die 21., Banyoles Die 23., Cassá Die 23., Figueres Die 24. Rows include Blat, Mastay, Ordi, Ségol, Civada, Bessas, Mill, Panis, Blat de moro, Fajol, Llobins, Fabas, Fabó, Fassols, Monjetas, Vellanas, Nous, Castanyas, Trumfes, Ous.

SECCIÓ D' ANUNCIS

LA NEOTAFIA

En aquest gran establiment s'hi troba a totes hores un assortit complet de baguls folrats, de totes mides, des de l'ínfim preu de cinc pessetes en amunt. S'envia a domicili.
Dirigirse a **LA NEOTAFIA**, Cort-Real.—18.—GERONA.

Gran establiment artístich fotogràfich dirigit per **JAUME CAROLÀ**
Gerona, Rambla d' Alvarez, 2, últim pis.

(Premiat ab medalla d' or, diplomes, y certificat de tenir aprobats los estudis superiors de pintura a l' Academia de Barcelona.)

Especialitat per retratos al oli y al llapis. Retrats fotogràfich-artístichs superiors, de tots preus y grandaries. Combinació ab l' acreditada fotografia barcelonesa, dirigida pels Srs. Bonet y Pujol.

Reproduccions de totes classes tretes de fotografies per fetes malbé que sien.

Retrats de busto y proporció natural per lo procediment dit «Platinotipia» a 25 pessetes un.

Se retrata a domicili.

NOTA: Pera qualsevol encàrrech dirigir-se al amo de la Perruqueria de Cot.

SABATERIA

DE

JOSEPH M.^A VENTÓS

Calsat pera senyors, senyoras y nens.

Especialitat pera 'l que s'encarregui expressament.

Máxim Fernandez

PERRUQUER DE S. M.

Aygua Minóxima vegetal pera tenyir lo cabell. No té rival en lo mon, perquè a més de sos efectes maravellosos, no taca ni perjudica la pell en lo més mínim.

Aquest assombrós sorprendent específich, se ven en dita perruqueria,
24, RAMBLA DE LA LLIBERTAT, 24
GERONA

Grans rebaixas al engrós.

També s' troba en venda en dit establiment la

Tintura americana instantànea

Establiment de Don Pere Prunell

S' hi trobará un gran assortit de camisas, corbatas, colls y punys, sedas y llanas y demés articles de novetat pera vestits de senyora.

PREUS LIMITADISSIMS

Voltas de la Rambla, cantonada al carrer de Besadó, 26, Gerona

JOAN GRIVÈ

Progrés (carrer Nou) 10, Gerona

Aparatos d' il·luminació per gas y petroli.

Serveys complets de cuyna. Cereria.

Instalacions de para-llamps, campanetas eléctricas y teléfonos, a preus limitadissims.

LLEÓ AUDOUARD

CIRUGIA-DENTISTA

Carrer de la Força, núm. 1, principal

Curació de las enfermetats de la boca.

Empastres, orificacions, etc.

Extraccions sense dolor.—Dentaduras artificials.

ESTABLIMENT Y TALLER DE PAU CASSÀ

PINTOR Y EMPAPERADOR

Magnífichs mostruaris de papers pera decorar habitacions desde 25 céntims a 30 pessetas la pessa.

Cromos, motilluras, y transparents cuadros

Novetat, bon gust y economia

Gerona.—Baixada del Pont de pedra, 14

ESTABLIMENT

DE

Don Francisco Sabater

SOMBRERERIA

S'han rebut las últimas novetats per la próxima temporada; los preus sumament económicos.

CAMISERIA.—SASTRERIA PER NOYS.

Especialitat en trajos pera col·legials

3, Ramb'a d' Alvarez, 3

FILL DE FRANCISCO VILARDELL Y COMP.^{IA}

SALT

MOLÍ FARINER

SISTEMAS AUSTRO-HUNGAR Y DE MOLAS

Tant per l' un com per l' altre sistema 's fan las moltas a preus sumament módichs.

Depósit de baguls

SE VESTEIXEN Y VETLLAN MORTS

PREUS SUMAMENT MODICHS

LLEÓ SABADÍ.—23, Ballesterias, 23.—GERONA

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

Redacció y Admistració: Sabateria Vella, número 2, primer

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Gerona.	1	pesseta	trimestre
Fora	1'25	idem	idem
Extranger.	1'50	idem	idem

NÚMEROS SOLTS 10 CÈNTIMS